

Fødevarestyrelsen
J.nr. 2020-29-169-01143

Høringssvar vedr. fælles ernæringsmærkning i EU i henhold til EU-Kommissionens rapport COM(2020) 207 final om anvendelsen af supplerende udtryks- og præsentationsformer for næringsdeklarationen

Hjerteforeningen, Kræftens Bekæmpelse, Diabetesforeningen og Forbrugerrådet Tænk har modtaget høringsbrevet vedr. ovenstående sag. Vi har nogle overordnede kommentarer til rapporten samt mere specifikke, faglige bemærkninger til brug for udvikling af et potentielt fælles EU-ernæringsmærke.

Overordnede bemærkninger til rapporten

Hjerteforeningen, Kræftens Bekæmpelse, Diabetesforeningen og Forbrugerrådet Tænk støtter, at der introduceres en obligatorisk, harmoniseret ernæringsmærkning i EU på "forsiden af pakken" med det mål at give forbrugerne (alle EU-borgere) mulighed for at træffe informerede og sundhedsbevidste valg ved indkøb af fødevarer. Ernæringsmærkning på "forsiden af pakken" anser vi som et vigtigt redskab til at understøtte andre strategier for forebyggelse af fedme og andre kostrelaterede ikke-smitsomme sygdomme ved at fremme sundere indkøb.

En anden vigtig pointe er, at et fælles ernæringsmærke skal tilskynde fødevarevirksomhederne til at udvikle nye produktformuleringer eller reformulere eksisterende produkter i retning af sundere alternativer. Indførelse af ernæringsmærkning på "forsiden af pakken" kan være et incitament for virksomhederne til at reformulere deres produkter for at opnå en mere positiv rating af produktet. Evidensen her er ikke entydig, men peger på, at de evaluerende/fortolkende ernæringsmærkninger har det største potentiale. Der bør dog rettes opmærksomhed mod potentielle erstatningsingredienser, således at alle reformulerede varer også vil være en reel fordel for folkesundheden.

Gennemgangen af evidensen viser, at forbrugernes forståelse af ernæringsmærker stiger, når mærket er farvekodet - særligt når farver kombineres med en summarisk indikator. Det samme gør sig gældende i forhold til købsadfærd/-hensigt. Det gælder for forbrugerne i forskellige aldersgrupper med forskellig socioøkonomisk status og forskellige kulturelle baggrunde. Der er

ikke nok dokumentation til at vise en direkte virkning på forbrugernes kostadfærd og sundhed, da mange andre faktorer er på spil, men modelleringstudier indikerer en positiv virkning – særligt af evaluerende/fortolkende mærkninger. I arbejdet med introduktionen af en harmoniseret ernæringsmærkeordning bør der så vidt muligt være fokus på afprøvninger af den faktiske købsadfærd i realistiske situationer og at undersøge potentialet i at kunne implementere ordningen i forskellige madkulturer.

Faglige og specifikke input til brug for udvikling af kriterierne bag et fælles EU-ernæringsmærke:

Den samlede evidens angivet i rapporten peger på, at et farvegradueret ernæringsmærke med summariske indikationer som Nutri-Score er det mest effektive til at forbedre forbrugernes objektive forståelse af den ernæringsmæssige kvalitet i fødevarer og dermed giver det bedste potentiale til at hjælpe forbrugeren med at tage sundere valg. Det er på nuværende tidspunkt den ernæringsmærkeordning, der er bedst dokumenteret. Samtidig tyder det på, at flere interessenter på tværs af sektorer og et voksende momentum blandt EU-medlemsstater peger på Nutri-Score som den foretrukne ordning.

Vi anser Nutri-Score som en ernæringsmærkeordning, der har stort potentiale til at kunne udfordre Nøglehullet på danske/nordiske fødevarer. Vi opfordrer på den baggrund til, at de nordiske myndigheder og forskere aktivt går ind i arbejdet med optimering af den underliggende algoritme bag Nutri-score og bærer den tekniske viden og praktiske erfaringer fra Nøglehullet ind i arbejdet.

I det følgende vil vi komme med en vurdering af Nutri-Scores begrænsninger og potentiale set i en dansk kontekst, idet den skal være forenelig med de danske kostråd og de nordiske næringsstofanbefalinger og dermed bidrage til at forebygge livsstilssygdomme samt undgå, at forbrugeren vildledes:

Svagheder ved Nutri-score og muligheder for tilpasninger:

- I en dansk kontekst er anbefalingen om at vælge fuldkorn en vigtig del af de officielle kostråd. Vi har i regi af Fuldkornspartnerskabet igennem mere end 10 års arbejde opnået et markant øget indtag af fuldkorn og en markant stigning af fuldkornsprodukter på hylderne. Fuldkornsmærket har været et vigtigt incitament for fødevarevirksomhederne i forhold til

at øge indholdet af fuldkorn i en bred vifte af produkter. Algoritmen bag Nutri-score medtager kun parameteren fiber. Cerealieprodukter i ikke-fuldkornsvarianten vil derfor ofte få en samlet score, som er lige så favorabel som fuldkornsprodukter, selvom fuldkorns forebyggende egenskaber i forhold til kostrelaterede ikke-smitsomme sygdomme og andre vigtige positive sundhedseffekter er væsentlig. Et produkt kan være høj på fiber uden at være høj på fuldkorn. Fibre har heller ikke i alle tilfælde vist den samme positive sundhedseffekt som fuldkorn. Det er vigtigt, at Fuldkornsmærket som incitament for fortsat udvikling af fødevarer med fuldkorn sikres, og det er derfor fundamentalt, at fuldkorn tænkes ind i den bagvedliggende algoritme sammen med fibre.

- Læskedrikke med kunstige sødestoffer vil få den næstmest favorable score. Det er ikke i overensstemmelse med nyere forskning, som viser potentielt sundhedsmæssige risici associeret med indtag af den type produkter. En næstmest favorabel score er dermed misvisende. På trods af at der ikke er påvist en skadelig effekt af kunstige sødestoffer, vil højt indtag af læskedrikke med kunstige sødemidler alt andet lige opretholde præferencen for den søde smag.
- Nutri-Score kan i lighed med andre ernæringsmærkeordninger ikke hjælpe forbrugerne med at sammensætte en sund kost eller med at vurdere, hvor meget af de enkelte fødevarer der er plads til i en sund kost. Enhver ernæringsmærkeordning bør derfor suppleres med informations- og kampagnemateriale.

Styrker ved Nutri-score:

- Nutri-Score dækker stort set alle typer fødevarer og er et såkaldt "Across-the-board"-mærke med visse modifikationer for ost, olier/fedt og drikkevare. Det giver mulighed for både at sammenligne fødevarer inden for den enkelte kategori og på tværs af fødevarekategorier. Som anført i rapporten synes evaluerende/fortolkende ernæringsmærkeordninger at være en bedre vejledning til forbrugerne, når de skal vurdere, hvor sunde produkterne er, samt når de har behov for at sammenligne svært-sammenlignelige produkter.
- Algoritmen bag inkluderer flere parametre end fx Nøglehulsmærkets kriterier, nemlig energi og protein. Særligt energi er væsentlig at tage med i ft. de meget energitætte fødevarer samt for at støtte op om det overordnede kostråd om ikke at spise for meget.

- Nutri-Score anses som en ordning, der kan tilgodese de voksende antal forarbejdede fødevarer på markedet. DTUs ernæringsfaglige vurdering af Nutri-Score omfattede desværre ikke færdigretter og sammensatte produkter på trods af, at markedet er voksende. Ved afprøvning af værktøjet bag algoritmen på et udsnit af færdigretter og sammensatte produkter fandt vi, at Nutri Score er velegnet til de kategorier/varegrupper.

Forudsætningen for indførelsen af en harmoniseret, obligatorisk mærkningsordning er, at den hviler på en række principper på linje med fx WHO's guiding principles and framework manual for front-of-pack labeling. Vi vil i det følgende angive de principper, vi finder væsentlige at inddrage.

Principper for en harmoniseret, obligatorisk ernæringsmærkningsordning i EU

- Det skal sikres, at ordningen er forenelig med og tilpasses de nationale kostanbefalinger og næringsstofrekommandationer samt tager hensyn til det enkelte lands madvaner og kultur. Den bagvedliggende ernæringsprofil og algoritme skal derfor analyseres, evalueres og monitoreres og om nødvendigt tilpasses/forbedres. Der bør nedsættes en videnskabelig uafhængig/uvildig ekspertkomite til dette arbejde. Ekspertterne bør repræsentere forskellige regioner i Europa/EU, og arbejdsgangen bør være gennemsigtig og sikre, at der ikke opstår interessekonflikter.
- Det skal sikres, at ordningen er forståelig og acceptabel for alle EU-borgere. Der skal tages højde for alle socioøkonomiske grupper, især grupper med lav socioøkonomisk status og personer med lav health literacy med det mål at sikre lighed i sundhed. Det taler for en mærkningsordning med minimalt numerisk indhold samt anvendelse af grafik og symboler, dvs. en evaluerende/fortolkende mærkning, da det kræver en lavere grad af ernæringsmæssig kunnen.
- For at øge ernæringsmærkningens effekt skal den være obligatorisk og dække størstedelen af fødevarer og ikke-alkoholiske drikkevarer på markedet. Det er generelt svært ved frivillige mærkningsordninger, da fødevarevirksomheder med mindre lødige fødevarer typisk ikke er tilbøjelige til at tage mærket til sig. En obligatorisk ordning vil sikre, at den dækker så mange produkter som muligt inklusiv fødevarer med højt indhold af fedt, sukker og/eller salt. Dermed vil der også ses en større effekt på de kostrelaterede ikke-smitsomme sygdomme. Samtidig bør mærkningsordningen være gebyrfri, så også de små og mellemstore virksomheder kan være med.

- Ved en implementering af en obligatorisk mærkningsordning er det vigtigt med en samtidig kommunikationsindsats, da flere undersøgelser viser, at virkningen af ernæringsmærkeordninger kan være væsentlig, når de indføres i kombination med oplysnings- og/eller kommunikationskampagner.
- En harmoniseret obligatorisk ordning skal samtidig sikre, at ordningen er statsgodkendt og -forankret og udviklet af offentlige institutioner som myndigheder og objektive forskningsinstitutioner og dermed ikke under indflydelse fra industrien - dels for at sikre at tilliden og accepten hos forbrugerne øges og dels for at sikre, at fødevarerindustrien ikke udvikler deres egne ernæringsmærkeordninger. Udvikling af en ernæringsmærkeordning er ikke en opgave, der bør foretages af fødevarervirksomhederne.
- Der eksisterer ikke én ordning, der er perfekt, og der er fordele og ulemper ved alle typer ernæringsmærkeordninger. Derfor er det vigtigt med løbende monitorering og review af den valgte ordning og derved sikre løbende forbedringer og justeringer.

Nøglehullet har en lang tradition i de nordiske lande. Kendskabsgraden blandt danskerne er stor, og andelen af danskere, der bruger Nøglehullet i indkøbssituationen, er ligeledes betragtelig. Desuden har danske fødevarervirksomheder arbejdet for at sikre et stort antal Nøglehulsmærkede varer. Vi anbefaler derfor en overgangsordning, hvor der kan være potentiel sameksistens af en række ernæringsmærkeordninger på EU-markedet for at bevare tillid, kendskab og erfaringer med Nøglehullet i Norden. På længere sigt bør der arbejdes mod en harmoniseret løsning, da rapporten peger på, at flere formater for ernæringsmærkningen på "forsiden af pakken" på markedet kan skabe forvirring og mistillid blandt forbrugerne.

Vi støtter op om rapportens anbefaling af, at parlamentet behandler ernæringsprofiler og næringsdeklarationer samtidig for at sikre en ordentlig sammenhæng mellem næringsdeklarationer, supplerende udtryks- og præsentationsformer samt anprisninger. Det må dog ikke forsinke arbejdet med en harmoniseret ernæringsmærkeordning. Det specifikke mål, der søges opfyldt med fastlæggelsen af ernæringsprofiler, ser vi stadig som relevant og nødvendigt for at beskytte forbrugerne ved at begrænse anvendelsen af anprisninger af fødevarer med et højt indhold af fedt, sukker og salt.

Skulle ovenstående medføre spørgsmål eller ønske om yderligere drøftelser, står vi naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen

Ane Eggert Jackson, Politisk sekretariat, Diabetesforeningen

Mette Lolk Hanak, forebyggelseschef, Kræftens Bekæmpelse

Laura Kirch Kirkegaard, afdelingschef, Forbrugerrådet Tænk

Morten Ørsted-Rasmussen, forebyggelseschef, Hjerteforeningen